

prinosi

Prijateljima i suradnicima Družbe Isusove

Peter-Hans KOLVENBACH

Dragi prijatelji, Mir Kristov!

Točno godinu dana nakon otvaranja Ignacijanske Godine, rođendan potvrde Družbe Isusove čini mi se kao dobra prigoda da vam se obratim, muževima i ženama, prijateljima i suradnicima, koji velikodušno surađujete u različitim Družbinim apostolatima u svijetu.

Neka moja prva riječ bude jedan vrlo srdačni »hvala«. Bez vas, bez vaše suradnje, apostolat isusovaca ne bi mogao Crkvi i Božjemu Narodu ponuditi tako djelotvornu uslugu. Zahvalnost je krepost koju su isusovci naučili primjenjivati u školi svog prvog vrhovnog poglavara, svetog Ignacije Lojolskog. Od samih početaka njegova dugog hodočašća prema Bogu – iz Pamplone do Manreze, iz Jeruzalema do Salamanke i Pariza, te, konačno do Rima – Ignacije je bio jako svjestan što duguje dobroti ljudi i žena koji su mu pomagali na njegovu putu. Neprestano je zahvaljivao. Trajno je molio za njih. Cijelog svog života činio je sve što je mogao da bi im pomagao.

Kad je redigirao Konstitucije za vodstvo reda koji je osnovao, Ignacije se dvanaest puta navraća na dužnost da njegovi članovi mole za svoje suradnike i svoje dobročinitelje. U dijelu Konstitucija koji se tiče djela odgoja u Družbi, prvo poglavlje nosi naslov: »Sjećanje na osnivače i dobročinitelje Kolegija«. Tu daje instrukcije da se svake godine, na godišnjicu osnivanja institucije, služi svečana misa, bilo da se ona slavi za osnivača ili za dobročinitelje i da se daruje svijeća »ukrašena grbom« osnivača. Vremena su se promijenila. Takva bi gesta danas izgledala malo neobično. Ali nakana i duh koji su ih pokrenuli bili su jasni. Ignacije je želio da njegovi sinovi budu zahvalni svojim prijateljima. Želio je da se mole za njih – što uvijek i čine.

Cilj ovog pisma

U toku Ignacijanske godine mnogi laici rekli su mi da ignacijanska duhovnost tvori važan dio njihova života. Drugi su mi rekli da im je ova godina pružila prvu prigodu da upoznaju Ignacija, njegov duh i njegovu duhovnost. Treći, i to u velikom broju, tražili su od nas da nastavimo s njima dijeliti Ignacijevu baštinu povrh posebnih događaja ove godine. Kao početak odgovora što će postati, nadam se, dijalog koji će slijediti između

vas i moje braće isusovaca iz cijeloga svijeta, želim vam ponuditi određeni broj refleksija izvučenih iz spisa svetog Ignacija. Vjerujem, one će vam moći pomoći da rastete kao osobe i kao vjernici. Međusobna podjela takve vrste može također pomoći da ponovno učvrstimo veze koje nas spajaju i otvorimo još šire perspektive za suradnju. To je trenutak da shvatimo svoju podčinjenost Duhu Božjemu koji nas potiče na veće jedinstvo duša i srca u službi bližnjih.

Tko smo?

Mi smo široka mreža laika i redovnika udruženih na različite načine, ali dijelimo isti dar, baštinu Ignacija iz Lojole. Družbino polje rada je široko. Isusovci koji u njemu djeluju imaju vrlo različite zadaće i talente. U toj raznolikosti i vi imate svoj udio: jedni su među vama bivši učenici, članovi naših obitelji, prijatelji koji dijele na razne načine ignacijansku duhovnost. Drugi dijele s nama naš apostolat pod različitim nazivima. Oni nam pomažu svojim duhovnim životom i svojim razmišljanjem, ali također i svojim radom, ponudenom financijskom pomoći za naše apostolske poslove i još mnogim drugim stvarima. Vi ste nam prisutni na razne načine: na sveučilištima i odgojnim ustanovama, u centrima socijalnog i kulturnog djelovanja, u misijama, u župama, kućama za duhovne vježbe, u nakladnim i izdavačkim kućama, kampovima za izbjeglice, čak i u provincijskim kurijama. U tim poduzećima neki među vama zauzimaju ključna mjesta na koja su postavljeni da zajedno s isusovcima određuju smjerove koje treba slijediti (*les politiques a suivre*), dok drugi poučavaju, istražuju, rade u administraciji i u uredima. U nekim slučajevima vi ste nas sami pozvali na suradnju s vama u poduzećima koja ste započeli. U drugim slučajevima mi smo vas zamolili da preuzmete važnije odgovornosti u isusovačkim djelima. Divno je gledati kako ispunjavate službu velikodušno i s uspjehom.

Naše jedinstvo poštuje ipak slobodu savjesti i nevjerojatne razlike darova koje je Gospodin dodijelio svakome od vas. Ima među vama osoba svih službi, svih profesija; kod vas otkrivamo također bogatstvo i različitost veza koje vas spajaju s Bogom. Neki između vas obavili su cijele Duhovne vježbe i postali su prema tome sposobni da ih s uspjehom i drugima daju. Drugi su, kao što je to uostalom i predviđeno u Duhovnim vježbama, imali samo iskustvo jednog ili drugog vidika ignacijanskog duhovnog puta. Među vama ima i takvih koji nikad nisu imali prigodu obaviti Duhovne vježbe i onih čija duhovnost nije ignacijanska. Sve je to legitimno i, k tome, pridonosi svjedočanstvu bogatstva i različitosti duhovne baštine u Crkvi. Nije rijetkost da neki između vas koji ne dijele našu vjeru i našu praksu ipak imaju udjela u našim poslovima na temelju vrijednosti koje su nam zajedničke. U nekim zemljama, kršćani drugih naziva

daju nam valjanu pomoć. U Aziji i Africi posebno, postoje brojni primjeri rada s nekršćanima bilo u njihovim ili u našim ustanovama.

Mnogi isusovci i laici obostrano se obogaćuju radeći zajedno u slobodi i zrelosti vjere tako što postaju sposobni izmjenjivati svoje iskustvo Boga vrlo često zahvaljujući nadahnuću Duhovnih vježbi. Ustvari, 450 godina povijesti Družbe ostavile su nam godišnjake plodnih udruženja s laicima. Ignacijev duh se u njima očitovao u Crkvi u različitim oblicima i nastavlja to snažno činiti sve do naših dan. Danas, doista, opća Crkva je ukazala posebnu pozornost laicima na Biskupskoj sinodi. Apostolska pobudnica »*Christifideles laici*« inzistira na tome da sudjelovanje laika u spasonosnoj misiji Crkve bude »bogatije, potpunije i skladnije« (br. 52).

Rastuće zanimanje za Duhovne vježbe i ignacijanske spise angažiralo je mnoge laike da istražuju u sebi snagu življenja jednog kršćanskog života koji je dostojan tog imena. Razni apostolski pothvati duguju tome svoj početak. Mnoge osobe žele sudjelovati u Družbinoj misiji i u njezinu trajnom procesu vrednovanja i apostolskog planiranja. Tako ignacijanska duhovnost – dar što pripada cijeloj Crkvi – uzimlje korijene i širi se među vama, laici, s izvanrednim rezultatima.

U središtu tako raznolike situacije, da li je moguće nešto reći u Ignacijevu ime, što bi vam moglo biti korisno? Unatoč očitim poteškoćama koje stvara tako različiti kulturni i duhovni kontekst, postoje dobri razlozi u vjeri da odgovor treba biti – »da«. Ignacije danas ima poruku za sve one koji traže istinu i pravdu. Za katolike, kao i za pravoslavne, protestante, kršćane i vjernike drugih religija, Ignacije može biti izvor životnog i duhovnog nadahnuća. Za vrijeme svog života, on je shvatio da je njegovo vlastito iskustvo bilo korisno drugima. To isto može se kazati i danas.

Ignacijeva poruka laicima

Ljudski život ima smisao. Ta je stvarnost za Ignacija prvotna i temeljna. Mi nismo bića bez težnji, bez cilja i plana. Stvoreni smo od Boga koji nas ljubi. Pozvani smo da ostvarujemo Kraljevstvo Božje, upoznavajući, ljubeći i služeći Bogu i bližnjemu i tako zadobivamo život vječni. Vrijednost, prioritete, temeljne zauzetosti koje nas u stvarnosti vode na razini našeg srca i našeg duha, uzimaju svoj izvor u toj svrsi; tu je sva razlika koja postoji između sreće i očaja. Ignacije je postavio to pitanje smisla života citirajući Pismo: »Što koristi čovjeku da čitav svijet zadobije, a dušu svoju izgubi?«

Dok toliko ljudi smatra »svijet« kao religioznu pustinju, Ignacije je bio uvjeren da je *svijet ispunjen Duhom Božjim*, i da je Uskrsnuti Gospodin osvojio svijet koji je bio neprijateljski raspoložen prema Bogu. Dovoljno je tražiti da nađemo Boga koji je svugdje prisutan. Ako strpljivo čekamo u tami noći, primijetit ćemo zoru, jer svjetlo uvijek objavljuje Boga na

djelu za nas kao Stvoritelja i Spasitelja. Odatle kod Ignacija želja za razlučivanjem, za razlikovanjem svjetla od tame, za otkrivanjem dobrote Božje koja je na djelu usred ljudskog zla.

Bog zove svakoga od nas da podijelimo veliku avanturu. Ignacije nam veli da nitko nije iskuljučen iz Božjeg poziva; mladi i stari, laici, svećenici, redovnici, žene i mušci – svi su pozvani da podijele Božji plan. Laik ima poziv kao redovnik i svećenik. Jedino što je u tome važno jest prepoznati poziv i na njega vjerno odgovoriti. Nema u tome nikakve teorije. To znači da naši životi trebaju biti usmjereni na jednu osobu – Kristovu osobu: Krist je tražen, ljubljen i nasljedovan u temeljnom obraćenju srca i u pažljivom slušanju njegove riječi; Krist, prijatelj, s kojim svatko ima životnu i osobnu relaciju; Krist, Gospodin i vječni Kralj koji, pred cijelim svijetom, zove svakoga posebno da živi i radi s njim na taj način da ga slijedi u trpljenju i bude s njim sjedinjen u slavi (Duhovne vježbe, 95). To je teološki temelj zajednice i suradnje između isusovaca i laika. To nam daje hrabrost za angažman, radost u radu za jedan interes i u isto vrijeme poniznost da dadnemo i primimo, a da nitko ne zavlada nad drugim.

Isusov poziv proteže se također na način na koji se služimo talentima koje nam je Bog dao. Jer upotrebljavajući sve što mu je Otac dao za služenje drugima, i to sve do smrti, Isus nas podsjeća da su *naši darovi u službi za druge*. U Svetom pismu svi darovi, talenti, bogatstva imaju isti domet. Najprije trebamo imati iskrenost da prepoznamo da dar dolazi od Boga; zatim da je primljen i posjedovan, da svatko raste zahvaljujući daru koji dijeli s drugima i napokon dar se vraća Bogu kroz pohvalu i zahvalnost. Ali u trenutku dijeljenja s drugima, velika se napast može nad nas nadвити, napast u kojoj zadržavamo dar za sebe i preoblikujemo ga u sredstvo rasta naše osobne moći. Tako želja za povećanjem bogatstva i moći postaje nezasićena. Nepravda je tu već u začetku. Isusov primjer i svjedočenje poučavaju nas kako promijeniti te stavove i to razarajući djelo. Dok slijedimo Isusa, on nas podsjeća da »Sin Čovječji nije došao da bude služen nego da služi i život svoj dadne kao otkupninu za mnoge«. Evo kako je Ignacije temeljito shvatio veliku avanturu života koja izgrađuje Kraljevstvo Božje.

U službi za druge Ignacije inzistira da prijedemo preko površnih dojmova da bismo razumjeli dramu ljudske situacije. Podsjeća nas da lako možemo biti pod utjecajem mreže pogrešnih ideja, iskrivljenih vrijednosti, mitova klase ili kulture koji oblikuju našu percepciju stvarnosti. Ignacije hoće da imamo jasan pogled na kontradikcije i dvoznačnosti koje se kriju ispod i da se oslobodimo od tih deformacija stvarnosti koje te stvarnosti sugeriraju. Objekcije su zapravo mnogobrojne. Izbori stvarnog života rijetko su jasno definirani, *ali kamo nas sve to vodi?* Što me stvarno u dubini motivira? »Čovjek ne može služiti dvojici gospodara.« Borba je stvar-

na, drama je odlučujuća. U životnoj borbi, jesmo li, u tajni naše savjesti, s Kristom ili protiv Njega? Ne bismo trebali biti iznenađeni ako se nađemo u situaciji koja je u suprotnosti s vrijednostima koje su u modi, kad se suprotstavljamo svemu onome što je neljudsko u izborima našeg svagdanjeg života. Time bismo se mogli naći u ne baš ugodnoj situaciji.

Krist ignacijanske duhovnosti jest Krist u akciji, onaj koji je išao propovijedati u sinagoge, sela i gradove, koji je ozdravljao i činio dobro (Duhovne vježbe, 91). Danas nas Krist šalje u uznemireni svijet i kaže nam da tražimo Boga radeći za dobro drugih. Učimo tako da uz jednog kontemplativnog mistika postoji također *mistika akcije u svijetu*. Ta duhovnost sadrži posebnu poruku važnu za ljude i žene današnjice koji su u napasti da izmaknu mučnim zahtjevima tvrde stvarnosti.

To nas podsjeća da *naša vjera treba imati praktične posljedice* za naše živote – u naš svijet rada i u naše društvene odnose. Uz pomoć Božju naša se vjera produbljuje, čujemo poziv da učinimo napor čak i uz cijenu žrtve *da promičemo pravdu i rad za mir*, da radimo za mnoštvo siromašnih ljudi naših četvrti i po svijetu koji je u isto vrijeme lijep i tragičan – koji se trudi da odluči djelovati za tu pravdu u ljubavi koja je u isto vrijeme Božji san o nama, ali također naša vlastita odgovornost.

Za Ignacija *uporaba ljudskih sredstava* nužna je i važna, premda ne stavljamo u njih povjerenje nego ga imamo jedino u Bogu. Ignacije računa na osobe koje su vrlo upućene (obdarene) u profanim znanostima, u različitim izražajima ljudske kulture jednako kao i u doktrinalnim i duhovnim sadržajima. Među njima ne vidi sukob, nego sklad, jer »sve stvarno stvoreno ima Boga za stvoritelja i cilj«. Veliki i urgentni izazovi s kojima se svijet i Crkva danas trebaju susresti (sukobiti) traže osobe koje su savršeno usvojile ta sredstva. Inače, opasnost će postojati u nepreciznoj misli i u nedjelotvornoj akciji kao što će se naći na milost i nemilost ideologija.

U tom naporu trebali bismo se podsjetiti da *osrednjost nema mjesta u viziji Ignacijeva svijeta*; on traži šefove koji su u službi drugih da izgrade Kraljevstvo Božje u svijetu poslova, ideja, službe, zakona i pravde, ekonomije, teologije i u svim područjima života. On nas potiče (gura) da radimo na *veću slavu Božju*, jer svijet očajnički treba ljudi i žena koji su odgovorni i savjesni, koji se velikodušno daju za druge. Za Ignacija *test djelotvorne ljubavi nalazi se u činima, a ne u riječima*. Autentična ljubav uključuje žrtvovanje samoga sebe. Ono što *činimo* postaje zaglavni kamen naših verbalnih izričaja ljubavi. Ignacije postavlja pitanje konkretne ljubavi: »Što sam učinio za Krista? Što ovog trenutka činim za Krista? Što bih trebao činiti za Krista?« U svojoj želji »da pomaže dušama« usamljeni hodočasnik iz Lojole tražio je svoje drugove. Tako je bio doveden da osnuje Družbu Isusovu. Ali Ignacije je istodobno jako hrabrio druge mu-

ževe i žene *da se ujedine da bolje žive i služe*. Da je to činio, to nas ne treba iznenaditi, jer iskustvo Boga i njegove spasiteljske snage, jednako kao i intimnosti s Isusom Kristom, sasvim prirodno vode želji da se podijeli svoje iskustvo s drugima i da proizvede plod u stvarnom životu. Ignacijev primjer poziva nas da razmišljamo o korisnosti kako strukturirana udruženja oblika laika mogu imati za ostvarenje naših težnji. Mislim da nismo dovoljno o toj točki razmišljali. Istina je da svi laici nisu pozvani da žive kao članovi neke trajne skupine i da rade u apostolskom udruženju s drugima. Uostalom, biti udružen s drugima prirodno je iskustvo društvene dimenzije ljudske osobe. Ono čini mogućim djelovanja širih razmjera, uspješnosti i trajanja. To se posebno provjerava kad su problemi koje treba susresti vrlo zamršeni i teški. Na teološkom planu, udruženja su živi znaci zajedništva u Kristu i misionarske vitalnosti Crkve. U pluralističkom svijetu ona su pomoć svojim članovima – koji put čak nužna pomoć – da žive svoju vjeru u skladu s Evandeljem.

Konačno podsjećam vas da je Ignacije iz Lojole bio najprije i prije svega *čovjek Crkve*. Sam je trpio od Inkvizicije i nerazumijevanja od ljudi Crkve; ali inzistirao je na iskrenosti u riječima i djelima prema »Zaručnici Krista Našeg Gospodina, našoj Svetoj Majci, hijerarhijskoj Crkvi«, jer Duh Sveti kojeg je Krist poslao vodi i upravlja Crkvom. Ignacije nas poziva da u vrijeme sekularizacije i skepticizma budemo muževi i žene Crkve, s trajnom vjerom u Duha Božjega, duha Crkve koji sve stvari vodi k dobru.

Duhovne Vježbe

Duhovne vježbe su za svetog Ignacija »najbolje sredstvo koje je mogao zamisliti u ovom životu za nečiji duhovni napredak i kao pomoć bližnjemu« (Pismo Manuelu Miona, iz Venecije, 16. studenoga 1536). One su neobično snažno preoblikovale srca, živote i bile su važan izvor društvenih i kulturnih promjena. One nisu zatvoren i krut sustav; naprotiv, one su prilagodljive (gipke) i mogu se adaptirati različitim etapama duhovnog puta osoba i njihovih različitih životnih programa. Iskustvo pokazuje da kršćani nekatolici mogu uz njihovu pomoć ostvariti napredak i da mogu biti prilagođene da pomognu nekršćanima. Osobno sam uvjeren da ne možemo ništa bolje imati za ponudu. Pozivam vas da od njih učinite širu uporabu i nadam se da će veći broj između vas naučiti koristiti ih kao pomoć drugima, kao što su to već neki učinili. Inzistiram na tome da zahitjevate od moje braće isusovaca, koji s vama rame uz rame rade, da podijele s vama duhovnost Ignacija Lojolskog i posebno Duhovnih vježbi.

Zaključak

Izložio sam jedan broj važnih ideja iz poruke koju nam Ignacije danas nudi. One znače poziv koji bi nam svima mogao pomoći. One tvore to više izazov s kojim se moramo suočiti s istom mudrom pedagogijom, korak po korak, kao što je Ignacije naučio u svojem osobnom životu i kako nas podsjeća u Duhovnim Vježbama. Kao u svim velikim pothvatima, put je strm, ali vodi u život za nas i za druge. Neki će između vas možda biti privučeni da produče ove teme unoseći ih u svoje molitve i ispitujući zajedno putove koje poduzimaju, njihove rezultate i njihove poteškoće.

Nadam se da će kraj Ignacijanske godine u kojoj smo toliko govorili o ignacijanskoj duhovnosti obilježiti novu polazišnu točku u našem traganju za zajedničkim rastom s većim razumijevanjem i osjetljivošću Božjeg djelovanja u našim životima pod vodstvom svetog Ignacija. Zajedno možemo nastaviti učiti od njega kako u svim stvarima bolje ljubiti i služiti *Ad Maiorem Dei Gloriam*.

Iskreno vaš u Kristu

Peter-Hans Kolvenbach, SJ
Vrhovni poglavar

Rim, 27. rujna 1991.

Na godišnjicu pontifikalnog priznanja Družbe Isusove.

(preveo: M. NIKOLIĆ)

TO FRIENDS AND COLLABORATORS OF THE SOCIETY OF JESUS

Peter-Hans Kolvenbach

Summary

On the day of the approval of the Society of Jesus by the Holy Father on September 27, 1991, Father Peter-Hans Kolvenbach addressed a letter to friends and collaborators of the Society of Jesus. The letter expressed acknowledgment and thanks of the General of the Society of Jesus for the kindness accorded to the Society during the past Ignatian year.

Starting from the constitutions of the Society and the spiritual path of St. Ignatius, Father Kolvenbach offered a definition of the Society of Jesus and its collaborators. He mentioned several articles of the Ignatian teachings addressed to lay members: human life has a meaning; God calls all; Jesus' call is an appeal to serve others; it is a call of Christ in action, accepted by the member of the Church.